

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 26 februari 1926 kl. 3 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion angående införande av sommartid.

Uti en inom andra kammaren av herr *Lithander* väckt, till kammarens femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 348, har motionären hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i syfte att sommartid skulle, så snart ske kunde, komma i tillämpning inom riket, helst i förening med de andra nordiska länderna.

Beträffande motiveringen till det gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

I motionen har berörts föreskrifterna om gemensam tidsberäkning för alla orter inom riket enligt kungörelsen den 16 juni 1899, så ock de särskilda bestämmelser innefattande undantag därifrån, som för år 1916 genomförts genom förordningen den 12 maj samma år.

I motionen har vidare erinrats därom, att i en genom civildepartementets försorg verkställd, den 17 februari 1917 avgiven utredning framlagts verkningarna av sommartiden i Sverige under år 1916, därvid sommartidens för- och nackdelar blivit ingående granskade och belysta.

Vid slutet av nyssnämnda utredning finnes fogad en sammanfattning, vilken torde för bedömande av det i motionen väckta spörsmålet äga avgörande betydelse och därför här återgives.

Sammanfattning.

Även om de inkomna yttrandena angående sommartiden i Sverige år 1916 i stort sett mera utgöra ett uttryck för stämningen i landet inom olika befolkningsgrupper och företag gent emot sommartiden än uttömmande redogörelser för dess verkningar i olika riktningar, och även om det ej alltid lyckas att med siffror återgiva innehållet i dylika yttranden, så torde man dock ur dessa yttranden och de på basis av dem gjorda siffersammanställningarna kunna utdraga vissa allmänna resultat och observanda, nämligen:

- 1) Befolkningen å landsbygden har i allmänhet varit missbelåten med sommartiden, befolkningen i städerna däremot i allmänhet belåten med densamma.
- 2) Några egentliga svårigheter eller olägenheter hava icke varit förenade med själva införandet eller upphörandet av sommartiden.

3) På grund av dels vårt lands nordliga läge med åtföljande förlängning av sommardygnet ljusa del, dels vattenkraftens omfattande användning såsom drivkraft för belysningsmaskiner har sommartiden ej åstadkommit så stor besparing av bränsle för belysningsändamål, som fallet torde hava varit i vissa på sydligare breddgrad belägna länder.

4) Synnerligast beträffande gatubelysningen men i viss mån även beträffande den enskilda har den på grund av kristiden, oberoende av tidsförändringen, företagna inskränkningen, bidragit till att minska sommartidens bränslebesparande inverkan; detta torde böra beaktas vid avgörande av frågan om sommartids införande i år, eftersom inskränkningen i belysning torde hava större omfattning nu än i fjol.

5) Bränslebesparingen på grund av sommartiden, som varit störst inom handel och kommunikationer, har fått större ekonomiska dimensioner och större betydelse på grund av de höjda prisen å belysningsmaterial, framför allt kol.

6) För löntagare och "folk i allmänhet" har sommartiden varit av stor hygienisk och social betydelse därigenom, att för dem en längre sammanhängande fritid under den ljusa delen av dygnet vunnits, en fritid, som kunnat utnyttjas med hälsobringande idrott och friluftsliv eller med arbete i egen jord eller koloniträdgård.

7) Denna sommartidens hygieniska och sociala betydelse har varit störst i städerna med det där förekommande instängda arbetet och den under sommaren ofta senare än på landsbygden begynnande arbetsdagen.

8) På sina håll har sommartiden inskränkt tiden för sömn och sålunda medfört arbetsolust och trötthet, detta dock egentligen endast på landsbygden med dess ansträngande sommararbete ute i marken, varemot, om i städerna en timmes sömn under sommardygnet utbytes mot en timmes rekreation uti det fria, detta snarare är till nytta än till skada.

9) Även för skolbarnen har sommartiden genom sömnens inskränkning samt genom vägnars fuktighet under den tidiga morgontimmen understundom haft en menlig inverkan, men denna har lätteligen undvikits genom att med en timme framflytta skoltiden.

10) Olägenheterna av sommartiden träffa i stort sett uteslutande jordbrukarna, framför allt de större, som i stor utsträckning leverera mjölk till städer och mejerier, och som för jordens skötsel äro hänvisade till lejd arbetskraft; dessa olägenheter för jordbruket stå i samband dels med den tidiga mjölkningstimmen, dels med omöjligheten att under de första morgontimmarna, då marken ännu är fuktig, bedriva skördearbetet.

11) Även för fiskare har sommartiden medfört olägenheter så tillvida, att de för att i rätt tid få fångsten till järnvägarna eller ångbåtarna nödgats vittja fiskredskapen, innan den rätta fångsttiden tilländalupit.

12) Enär 48,4 % av vår befolkning hava sin utkomst av jordbruket och dess binärningar, och enär landet i dessa tider mer än någonsin är beroende av den avkastning, dessa näringar kunna giva, torde man, om sommartid även i år skall införas, se till, att sagda olägenheter såvitt möjligt reduceras; detta borde kunna ske genom tillmötesgående från mejerierna och genom införande av senare s. k. mjölktag och senare morgonbåtturer i skärgårdarna.

13) Synnerligast under i punkt 12 nämnda förutsättningar torde ej den möjligheten vara utesluten, att jordbrukarna och fiskarna, trots sommartid för övrigt, i den utsträckning, de finna lämpligt, fortsätta att tillämpa den normala tidsberäkningen, även om en dylik dubbel tid alltid medför vissa svårigheter och olägenheter.

14) Frågan om sommartids införande i Sverige år 1917 torde i viss grad böra bero av vilka bestämmelser som träffas i våra grannländer Norge, Danmark och Tyskland, och ur trafiksynpunkt torde eventuell övergång till ny tid böra ske på samma dag som i dessa länder.

15) Under förutsättningen av liktidighet vid införande av sommartid i respektive länder torde det snarast vara till fördel, synnerligast ekonomisk, om sommartiden utsträcker under en något längre tid än i fjol; varken under de första vårmånaderna eller under oktober månad torde sommartiden i samma grad som under skörden hava ett menligt inflytande på jordbruket.

Utskottet.

Av den nu anförda sammanfattningen torde hava framgått att den s. k. sommartiden vid föregående tillämpning visat sig för stora delar av vår befolkning medföra avsevärda olägenheter. Verkställd statistisk beräkning har givit vid handen, att endast 16,9 procent av de olika befolkningsgrupper och företag, som beretts tillfälle att yttra sig i saken, hava ansett sommartiden medföra fördelar, under det att 52,3 procent konstaterat nackdelar och 30,8 procent ansett reformen medföra varken fördelar eller nackdelar. Särskilt för jordbrukare samt personer, som ägna sig åt jordbrukets binäringar, har sommartiden visat sig medföra så avsevärda nackdelar, att ett beslut om sommartidens förnyade införande säkerligen skulle inom dessa kretsar mottagas med starkt ogillande. Sommartidens kanske främsta fördel torde hava bestått i den möjlighet till ledighet under den ljusa tiden på dagen, som den medfört för lönearbetare och andra vid viss tjänstgöringstid bundna personer. Beträffande en del av dem hava genom den lagstiftning om arbetstidens begränsning, som sedermera genomförts, de skäl, som kunnat anföras för sommartiden, numera förlorat i betydelse. Då sålunda sommartiden visat sig medföra avsevärda olägenheter utan att några därmed jämförliga fördelar blivit konstaterade, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka motionen. Utskottet får tillika framhålla, att, därest sommartiden för enskilda befolkningslager skulle anses medföra betydande fördelar, en framflyttning av arbetstiden torde kunna genomföras utan ingripande från det allmänna.

Med hänvisning till det nu anförda får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 februari 1926.

På utskottets vägnar:

J. II. BLOMQUIST.

Närvarande vid ärendets slutbehandling:

herrar *Blomquist, Rudén, Alströmer, Ahl, Svedman, Smedh, Gardell* i Stenstu,
Wirsell och *Lundgren*.